

ТЁЛЁНМЕЛЛЕ ПРОФЕССИ

Професси суйласа илесси сямал ёс мар-ске, анча та халё шул програминне пите лайах предмет кёртнё.

Ятарласа профессии суйлама меллёрех пултәр, пире, самраксене, тёрлөрөн майсем пирки шултаса пәхма вәхәт уйәрса панә ёнтё. Ятарлә урок та пур. Сак предмет эфир пите юратрәмәр. Ана пирён класс ертүси — Росина Яковлевна Григорьева ертсе пырать. Эфир сак урокра шулта лармастпәр. Тәйтәшах тёрлөрөн профессии сыннисем патне сүретпәр. Тепәр чух төлөнетән те. Тёсләхрен, почтана кёрсе сүремен ача та сук пул.

Редактор: Элла, тав, сакан пек сырушан. «Ассорти» хаҗатан корреспондентчә сөннә рубрика пирён редакци портфельне пур ёнтё. Сак рубрикана ситес сүл уса шултәччә. Сакна шута илсе профессорсем синчен паянах каласа нама шултәпәр. Редакция сире мёнле профессии синчен, ана аста вөрентни синчен тата сире мён кәсәклантарни синчен сырсах тәрә. Эфир те сире мёлле профессии кәсәклантарть, савә пирки ыйту нама пултатәр.

Редакция Элләна Сөнә сулла саламлать, телей, сирёп сывләх тата паллә журналист пулма сунать.

«Мёнле сямал почтара ёсleme», — тесе калакансем те пулкаланә. Сук иккен! Кашни профессорех хыйён сямалләхә те, ыйвәрләхә те пур иккен. Саванна та энә Калай-касси шул хаҗачён корреспондентчәсене «Профессии суйлар-ха!» ятлә рубрика усма сөнесиён. Вәл рубрикара тёрлөрөн сферәра ёслекен асла әрури сынсем хыйсен ёсә синчен ним пытармасәр каласа кәтартни пулсан пите аван пулмалаччә.

Хамәр коллегәсене әнәсу сунса Шурча шуләнчи «Ассорти» хаҗатан корреспондентчә Иванова Элла

СӨНЁ АРУ СЛЕСАРЁ

Шкул пётрсен сирён интесрелё те хәвна килёшекен ёсрә вәй хурас килет-и? Паллах, ёс килёшмелле кәна мар, уксаллә та пулмалла.

Эфир сак вәхәтрап тёрлө профессорсем синчен каласу пултәпәр. Паян контролье вицеф приборёсемпе автоматика слесарёпе паллашпәр. Манән пелёп сак специаль-носпа ёслет. Хай аста ёсленине кәна паләртма ыйтмарё. Эшин эфир унан ятне уләштарәпәр тата ёс вырәнне кәтартмәпәр.

Мённе интереслө-ши сак профессии.

— Алексей Юрьевич, «КИ-ПиА» тени мёне әплантарать-ши?

— Сәмахә хәех каласу мён пирки пынине әплантарать. Вәл контролье вицеф приборёсемпе автоматика /КВПА/ тени ёнтё. Паянхи предпритисенчи оборудовани пите кәткәс та вёсене компьютер урлә ёслеттермелле. Сак техника лайах ёслетёр тесен, вёсене специалистсене шанса памалла. Сак ёсә ёслет те КВПА слесарё — оборудование контролье технологи процесёне

сыхәннә енчен пәхса тарать. Кунта термометрсем, манометрсем, шёвекпе газ мён чухлө уса курнине кәтарткан

приборсем, газоанализаторсем, пушар сигнализацийё те пулма пултарать. Параметрсемпе автоматикалла управленийё те слесарё ёсә.

Унсәр пусне дехсенче те ёсleme тивет. Кунта тёрлө клапансене, вентилясене тата ытти оборудование пәхса тамалла. КВПА слесарёсен тивёсене электрикапа пневматикаран пусласа ахаль слесарё ёсёсем кёрёсчә. Хәш-пёр сёрте гүрлетмелле, тепёр сёртре юсамалла е уләштармалла.

— Мён ытларах пёлмелле — компьютер е слесарё ёсне?

— Сак хутләхри пелү сителёксёр тени те йәнәш мар. Технологи процесне пелни те кирлө. Профес калкал, пёр чарәнусәр, кәлтәксәр пыгәр тесен нумай вәй хумалла, нумай пёлмелле. Процесс чәхәлмама пуслани предпритие пысәк тәкәсем күмә пултатаре.

Редактор

ТҮПЕ СИНЧЕН ЁМЁТЛЕНСЕ...

Раҗсей авиаторёсем хыйсен профессии уявё тесе Раҗсей сывләш флочён кунне — сурла уйәхәнчи вицеёмёш куна шутлаҗсё. Анча та тепёр датәна аса илгер-ха. 1903 сүлхи раптәв 17-мёшөчә Райт пиччөпөпе шәллө хыйсем әсталанә аэроплан синче түпене сёкленнө.

Хастарләх тата прогресс, укса-тенкё тата сынсен талайё, политика тата спорт монолитла пёрлешнө ларутәрусем пулаҗсё. Каялла саврайна пәхәр! XX ёмөр пусламәшөчә хыйсен «этажеркисем» умёнче түпе синчен ёмөтленсе кепка е сәран шлем тәхәннә теветкеллө те вышкәйсәр хастар арсем тәраҗсё. Акә түпене хыйсен кулашла аппаратсене сёклесчә, вёсем укесчә те арканасчә, анча та каллех шаймак пропеллерсене савәраҗсё... Сәпла пуслани авиаци.

Ачалләхра Уилбур Райт

хоккей выляма юратнә. Саван чухне ана клошкәпа пиртөн вәйлә тивтернө. Вәл нумай силпеннө пулин те каласма япәх пултарнә. Мён тәвән ёнтё, шулта пите тәрәхланипе вәл вөрнеме пәрахать, вицеф вул килте вөрнет, кёнекесем вулать. Орвилл Райт вара усламсә шәнәрлә пулнә. Провинциаллә Дейтонра асла классенче реклама хаҗатне кәларма пусланә, колледжа вөрнеме кёмен. Хаҗата вара хыйсем әсталанә пичет станокё синче пичетленө. Саманташсем аса илнө тәрәх сак агрегат әнланмалла мар пулнә,

анча та сәвах ёслөнө. Тиража салатма велосипед кирлө пулнә. Райтсем велосипед әсталама шултәпнә... та вәл хаҗат кәларнинчен тупәшләрах текен шухәш патне пырса ситнө, веломастерской уснә. Райтсене мөншөн түпе илөртнө-ши? Ашшө вёсене вёсем пөчөк чухне резина моторлә вертолет евөр япала парнелөнө пулнә. Отто Лилиенталь сывләш ишевсин кёнеки те хыйён рольне вылянә. Ситменине Шанюта профессор та, түпе синчен ёмөтленекенкер, вёсен сүлө синче төл пулнә.

Райтсем чи малтан метеослужба урлә Америкәра чи силлө вырәнсем синчен кәсәкланнә. Сурсёр Каролина штатёчә вырнаҗнә Китти Хок пулаҗсәсен поселокне суйласа илнө. Шутлавсем ирттернө хыҗсән аппаратан чи әнәслә мо-

Раштавән 17-мөшө авиаци суралнә кунө

делө биплан пулни паллә пулнә. Райтсем хыйсемех гениаллә та ансат шухәш патне ситнө — планера бензин моторпа пёрлештернө. Мотор схемине чертеж тунә. Анча та ана никам та пурнәслама килёшменменнипе хыйсемех ана әсталанә. Хыйсемех ангар купалананә, хыйсемех аэродинамика пәрахне әсталанә, хыйсемех пёрремөш модельсем синче вёснө, үкнө.

1903 сүлхи раштав 17-мөшөчә «Флайер» аэроплан түпене сёкленнө. Сывләштра 59 сөккуит. Вёсөв тәришө — 260 метр.

Сергей ВАСИЛЬЕВ